

CVIČENÍ Z LATINSKÉ LÉKAŘSKÉ TERMINOLOGIE S KLÍČEM 3. ČÁST – SLOVOTVORBA

VÝKLAD

*PhDr. Jiřina Plašilová
Ústav jazyků*

*„Modernizace didaktických metod cestou podpory systému elektronického vzdělávání“,
reg.č. CZ.1.07/2.2.00/28.0198*

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

TVOŘENÍ SLOV

Nová slova lze tvořit:

- 1) **odvozováním** – připojováním **prefixů** (předpon) a **sufixů** (přípon) k základu slova.
Prefixy a sufixy formují význam slova, a proto znalost jejich významu usnadňuje odvození a pochopení významu slova odvozeného, (s odvozováním jsou spojeny četné hláskové změny jak v předponách, tak ve slovních základech, způsobené tzv. asimilací – připodobněním).

- 1) **skládáním** dvou nebo více slovních základů.

Prefixy nejčastěji vyjadřují místní nebo časový vztah – např. postoperatīvus (pooperační), subcūtāneus, a, um (podkožní), dále určitý stupeň jevu – např. superaciditās, ātis, f. (zvýšená kyselost), peracūtus (velmi prudký) nebo odchylku – dēformātiō, iōnis, f. (deformace).

Prefixy jsou **původu předložkového** nebo **nepředložkového**.

I. SUBSTANTIVA 1. DEKLINACE

Latinské sufixy - substantivní

sufix	charakteristika významu	příklady užití
-a, -ia (-ae, -iae)	<ul style="list-style-type: none"> anat. útvary stav 	clāvicul-a (klíční kost) cost-a (žebro) tīb-ia (kost holenní) rubeol-a (zarděnky) hern-ia (kýla)
-īna (-īnae)	<ul style="list-style-type: none"> činnost, následek 	medic-īna (lékařství)
-ūra (-ūrae)	<ul style="list-style-type: none"> činnost, výsledek činnosti 	sut-ūra (sešití, šev) fiss-ūra (štěrbina)
-bra (-brae)	<ul style="list-style-type: none"> nástroj, tělesný orgán 	tere-bra (vrták) palpe-bra (oční víčko)

Řecké sufixy - substantivní

sufix	charakteristika významu	příklady užití
-a, -ia	<ul style="list-style-type: none"> anat. útvary, patol. stav, choroba 	hyster-a (děloha) mētr-a (děloha) urētr-a (močová trubice) lapar-a (část břišní dutiny) pneumon-ia (zánět plic) diphther-ia (záškrt)

Latinské prefixy:

prefix	charakteristika významu	příklady užití
ā- , ab- , abs-	<ul style="list-style-type: none"> • od, odloučení • oddálení 	ab-sentia (nepřítomnost) abs-tinentia (zdrženlivost)
circum-	<ul style="list-style-type: none"> • kolem, okolo 	circum-ferentia (obvod)
con- , com- , col- , cor- , co-	<ul style="list-style-type: none"> • s, se • spolu, dohromady • dokončení děje 	com-missūra (spoj) con-junctiva (spojivka) con-jugāta (pánevní rozměr)
in- , im- , il- , ir-	<ul style="list-style-type: none"> • v, na • směr dovnitř 	in-cisūra (zářez) in-fluenza (chřipka)
in- , im-	<ul style="list-style-type: none"> • ne, zápor 	in-sufficiētia (nedostatečnost, selhání) im-potentia (pohlavní neschopnost)
dis- , dif- , di-	<ul style="list-style-type: none"> • roz • odděleně • zápor 	dif-ferentia (rozdíl) dis-tantia (vzdálenost) dis-harmonia (nesoulad)

Řecké prefixy :

prefix	charakteristika významu	příklady využití
a- , an-	<ul style="list-style-type: none"> • zápor 	a-mnēsia (ztráta paměti) an-aemia (chudokrevnost) an-ūria (zástava močení)
ana-	<ul style="list-style-type: none"> • roz, podle • znovu 	ana-tomia (rozčlenění) ana-plastica (plastická operace nahrazující chybějící tkáň)
anti-	<ul style="list-style-type: none"> • proti, opak 	anti-pathia (odpor)
dys-	<ul style="list-style-type: none"> • porucha 	dys-pnoē (dušnost) dys-orexia (nechutenství) dys-pepsia (porucha trávení)
hyper-	<ul style="list-style-type: none"> • nad, přes • zvýšený stupeň 	hyper-aemia (překrvení) hyper-trophia (zbytnění) hyper-tonia (zvýšený tlak)
hyp(o)-	<ul style="list-style-type: none"> • pod • snížený stupeň 	hypo-tonia (nízký tlak)
pro-	<ul style="list-style-type: none"> • před, směr vpřed 	prō-genia (předkus) pro-stata (předstojná žláza)

Řecké slovní základy

- logia (věda, nauka)
- therapia (léčba)
- tomia (chir. otevření)
- ectomia (chir. vynětí)
- stomia (chir. vývod)
- algia (bolest)
- tonia (tlak, napětí)
- rrhagia (krvácení)
- megalia (zvětšení)
- plēgia (ochrnutí)
- pnoē (dýchání)
- opia (vidění)
- rrhaphia (chir. sešití)
- aemia (onemocnění krve,
přítomnost látky v krvi)
- cēlē (kýla, výhřez)
- iatria (lékařský obor)
- scopia (vyšetřování zrakem pomocí
přístroje)
- metria (měření)
- plasia (tvorba)
- pathia (blíže neurčená choroba)
- asthenia (slabost)
- trophia (výživa)
- rrhoea (výtok, krvácení)
- malacia (měknutí)
- ectasia (rozšíření)
- ptoē (vykašlávání)
- plastica (plastická operce)
- topia (umístění)
- ūria (porucha vylučování moče,
přítomnost látky v moči)

II. SUBSTANTIVA 2. DEKLINACE

Substantivní sufixy:

sufix	charakteristika významu	příklady užití
-(m)entum (-ī, n.)	<ul style="list-style-type: none"> • prostředek • nástroj, výsledek 	linī-mentum (mazání) ali-mentum (výživa) sedi-mentum (usazenina) fō-mentum (obklad)
-um, -ium, uum (-ī, n.)	<ul style="list-style-type: none"> • stav, • léčebný prostředek, • konkrétní jména 	vit-ium (vada) delir-ium (blouznění) remed-ium (lék) lab-ium (ret, pysk) cil-ium (řasa, brva) manubr-ium (rukojeť) intestīn-um (střevo)
-brum (-ī, n.)	<ul style="list-style-type: none"> • nástroj, orgán 	cere-brum (mozek)
-ismus (ī, m.)	<ul style="list-style-type: none"> • stav 	strab-ismus (šilhavost) lūnat-ismus (náměsíčnost) cocain-ismus (otrava kokainem)
-olus, a, um -ulus, a, um -culus, a, um -ellus, a, um -illus, a, um	<ul style="list-style-type: none"> • zdrobnělina 	bronchi-olus (průdušinka) tub-ulus (trubička) fōve-ola (jamka) cereb-ellum (mozeček) fibr-illa (vlákénko) circ-ellus (kroužek)

!!! *U zdrobnělin je zachován stejný rod, jaký mají substantiva, od kterých jsou zdrobněliny odvozeny.*

Latinské prefixy

prefix	charakteristika významu	příklady užití
ad-, ac-, ag-, ap-, af-, at-	<ul style="list-style-type: none"> • při, do, v 	ad-nexa (přídavné děložní orgány)
ante-	<ul style="list-style-type: none"> • před 	ante-brachium (předloktí)

ex-, ē-, ef-	<ul style="list-style-type: none"> • z, ze, vy • změna stavu 	ex-tractum (výtažek) ex-crēmentum (výkal) ēx-plantātum (čerstvě vyňatá tkáň nebo orgán k transplantaci)
pre- (prae-)	<ul style="list-style-type: none"> • před 	pre-pūtium (předkožka) prae-senium (období před stářím)
super-, suprā-	<ul style="list-style-type: none"> • nad, přes 	super-cilium (obočí)
retrō-	<ul style="list-style-type: none"> • poloha vzadu, směr dozadu 	retrō-linguālis (ležící za jazykem) retrō-gnāthia (ustupující brada)
sē-	<ul style="list-style-type: none"> • roz, od • odděleně 	sē-crētum (výměšek)

Řecké prefixy

prefix	charakteristika významu	příklady využití
cata-	<ul style="list-style-type: none"> • směr shora dolů 	cata-rrhus (katar, stok) cata-racta (šedý zákal) z řec. kataraktēs - vodopád
di(a)-	<ul style="list-style-type: none"> • roz • skrz • poloha mezi něčím 	dia-stola (ochabnutí srd. svaloviny) z řec. diastolein – roztahovat dia-rrhoea (průjem) dia-thermia (prohřívání) di-encephalon (mezimozek)
ec-, ecto-, exo-	<ul style="list-style-type: none"> • vně 	ex-omphalus (pupeční kýla) ec-tomia (vynětí) ecto-scopia (určování příznaků choroby pouhým okem)
en-, em-	<ul style="list-style-type: none"> • na, v • uvnitř, dovnitř 	en-cephalon (mozek) em-bolia (vmetnutí)
endo-	<ul style="list-style-type: none"> • uvnitř 	endo-mētrium (děložní sliznice) endo-cardium (srdeční nitroblána)
epi-	<ul style="list-style-type: none"> • na, nad, při 	epi-nephros (nadledvina) epi-cardium (přísrdečník)

meta-	<ul style="list-style-type: none">• za, po• změna	meta-carpus (záprstí) meta-bolismus (látková přeměna)
par(a)-	<ul style="list-style-type: none">• při, vedle, mimo• poloha na obou stranách• podobnost	par-odontium (tkáň v okolí zubů) para-plēgia (oboustranné ochrnutí dolních končetin) para-scarlatina (choroba podobná spále)
peri-	<ul style="list-style-type: none">• vedle, okolo	peri-osteum (okostice) peri-odontium (ozubice) peri-mētrium (pobřišnicový obal dělohy)
syn-, sym-, sy-	<ul style="list-style-type: none">• s, se• spolu	syn-ergismus (vzájemné spolupůsobení)

III. ADJEKTIVA 1. A 2. DEKLINACE

Latinské sufixy – adjektivní

sufix	charakteristika významu	příklady užití
-īnus, a, um -icus, a, um (často u řeckých základů) -ārius, a, um	<ul style="list-style-type: none"> vztah, příslušnost k substantivu 	uter-īnus (děložní) palāt-īnus (patrový) ovār-icus (vaječníkový) aort-icus (aortální, ve vztahu k srdečnici) stomach-icus (žaludeční) path-icus (chorobný) splachn-icus (útrobní) ūrīn-ārius (močový) corōn-ārius (věncový) mamm-ārius (prsni, patřící k prsu)
-(a)eus, a, um -āceus, a, um -āneus, a, um	<ul style="list-style-type: none"> vztak k substantivu látka 	tars-eus (týkající se ploténky víčka) peron-eus (lýtkový) amyl-āceus (škrobový) membrān-āceus (blanitý) chartā-ceus (papírový)
-ōsus, a, um -lentus, a, um	<ul style="list-style-type: none"> plnost, hojnost četnost vztah k substantivu 	vĕn-ōsus (žilnatý, žilní) spīn-ōsus (trnitý, bohatý na trny) mūc-ōsus (hlenovitý, hlenový, slizký) vĕsīcul-ōsus (puchýřkovitý, váčkovitý) vill-ōsus (vlasatý, chlupatý) vīru-lentus (prudce nakažlivý)
-(ā)tus, a, um	<ul style="list-style-type: none"> opatřený něčím 	caud-ātus (ocasatý) serr-ātus (pilovitý) lob-ātus (lalokovitý, laločnatý) spīn-ātus (hřebenovitý, hřebenem, trnem opatřený)
-oīdeus, a, um	<ul style="list-style-type: none"> tvarová podobnost 	xiph-oīdeus (mečovitý) sigm-oīdeus (esovitý) mast-oīdeus (bradavkový, bodcovitý)
-ōrius, a, um	<ul style="list-style-type: none"> vyjádření funkce 	oculomōt-ōrius (okohybný) masticāt-ōrius (žvýkací) obtūrāt-ōrius (uzavírající, ucpávající)

Latinské refixy

prefix	charakteristika významu	příklady užití
extrā-	<ul style="list-style-type: none"> • mimo, vně 	extrā-uterīnus (mimoděložní) extrā-systolē (předčasný srdeční stah)
īnfrā-	<ul style="list-style-type: none"> • pod 	īnfrā-spīnātus (podhřebenový, podtrnový) īnfrā-cardiacus (ležící pod srdcem)
intrā-	<ul style="list-style-type: none"> • uvnitř, dovnitř • během 	intrā-mūcōsus (ležící ve sliznici) intrā-uterīnus (nitroděložní)
inter-	<ul style="list-style-type: none"> • mezi 	inter-metatarsus (mezinártní) inter-systola (doba mezi systolou srd. síní a systolou komor)
iūxtā- (jūxtā-)	<ul style="list-style-type: none"> • vedle 	iūxtā-pylōricus (ležící v blízkosti vrátníku)
post-	<ul style="list-style-type: none"> • za, po 	post- haemorrhagicus (vzniklý po krvácení) post-mātūrus (přenošený) post-aorticus (ležící za aortou)
sub- , suf-, sup-, sus-	<ul style="list-style-type: none"> • pod • snížený stupeň vlastnosti 	sub-pylōricus (ležící pod vrátníkem) sub-mūcōsa (podslizniční pojivo) sup-positōrium (čípek) sus-pensōrium (závěsné obinadlo) sub-īleus (neúplná střevní neprůchodnost)
super-, suprā-	<ul style="list-style-type: none"> • nad, přes, zvýšený stupeň vlastnosti 	super-cilium (obočí) suprā-spīnātus (nadhřebenový, nadtrnový)
trāns-, trā-	<ul style="list-style-type: none"> • přes, skrz 	trāns-versus (příčný, napříč jdoucí) trāns-parentia (průsvitnost, propustnost)

IV. SUBSTANTIVA 4. A 5. DEKLINACE

Latinské prefixy

prefix	charakteristika významu	příklady užití
dē-, dēs-	<ul style="list-style-type: none"> • s, z, od • směr shora dolů • zhoršení • odstranění 	dē-cubitus (proleženina) dē-scensus (sestup, pokles) dē-fectus (vada, chybění)
prō-	<ul style="list-style-type: none"> • pro, před, vy 	prō-cessus (výběžek) prō-lāpsus (výhřez) prō-gressīvus (postupující, pokračující) prō-longātus (prodloužený)
re(d)-	<ul style="list-style-type: none"> • zpět, znovu 	re-cessus (záhyb, zářez, vchlípenina) re-fluxus (zpětný tok) re-gressīvus (ustupující, znovu se vracující) re-lapsus (zvrát, návrat choroby k předchozímu stavu)
retrō-	<ul style="list-style-type: none"> • poloha vzadu, směr dozadu 	retrō-flexus (nazad ohnutý) retrō-uterīnus (ležící za dělohou)

V. SUBSTANTIVA 3. DEKLINACE

Latinské sufixy – substantivní

sufix	charakteristika významu	příklady užití
-iō (-iōnis, f.)	<ul style="list-style-type: none"> činnost, děj stav 	laes-iō (poškození) racerāt-iō (roztržení) occlūs-iō (uzavření)
-or (-ōris, m.)	<ul style="list-style-type: none"> činitel duševní nebo tělesný stav 	flex-or (ohybač) extens-or (natahovač) rīg-or (ztuhlost) rub-or (zarudnutí) pall-or (bledost)
-itās (-itātis, f.)	<ul style="list-style-type: none"> vlastnost postavení 	surd-itās (hluchota) tūberōs-itās (drsnatina) cav-itās (dutina) extrēm-itās (končetina)
-itūdō (-itūdinis, f.)	<ul style="list-style-type: none"> vlastnost 	lāt-itūdō (šířka) long-itūdō (délka)

Řecké sufixy

sufix	charakteristika významu	příklady užití
-itis (-itidis, f.)	<ul style="list-style-type: none"> zánětlivé onemocnění 	laryng-itis (zánět hrtanu) tonsill-itis (zánět mandlí)

Název zánětlivého onemocnění se obvykle tvoří přidáním sufixu **-itis** k základu substantiva (řeckému nebo latinskému),

např.:
 gingīva, gingīv-ae → gingīvītis (zánět dásní),
 tonsilla, tonsill-ae → tonsillītis (zánět mandlí)
 encephalos, encephal-ī → encephalītis (zánět mozku),
 derma, dermat-is → dermatītis (zánět kůže),
 stoma, stomat-is → stomatītis (zánět ústní dutiny),
 cystis, cyst-is → cystītis (zánět močového měchýře),
 appendix, appendic-is → appendicītis (zánět červovitého výběžku sl. střeva),
 ūs, ōt-os (gen. s řec. koncovkou) → ōtītis (zánět ucha),
 adēn, aden-os (gen. s řec. koncovkou) → adēnītis (zánět žlázy),

ale

sinus, sinūs → sinusītis (zánět dutin),
 mys, myos (gen. s řeckou koncovkou) → myosītis (zánět svalu),
 parōtis, parōtidis → parōtītis (zánět příušní žlázy),
 epididymis, epididymidis → epididymītis (zánět nadvarlete).

-ōsis (-ōsis, f.)	• nezánettivé onemocněnĭ, chorobnĭ stav	nephr-ōsis (nezánettivé on. ledvin) steat-ōsis (ztukovatĕnĭ tkánĕ) fibr-ōsis (zmnoženĭ vaziva)
	• anatom. termĭny	aponeur-ōsis (plochá šlachy)

Název nezánettivĕho onemocněnĭ se tvořĭ přĭdánĭm sufixu **-ōsis** k základu substantiva

neuron, neur-ī → neurōsis (nezánettivé onemocněnĭ nervŭ),
 gastēr, gastr-is → gastrōsis (nezánettivé onemocněnĭ žaludku),
 adĕn, aden-os → aden-ōsis (nezánettivé onemocněnĭ žláz)

-ōma (-ōmatis, n.)	• nádorové onemocněnĭ	lip-ōma (tukovĭ nádor)
		sarc-ōma (zhoubnĭ mezenchymovĭ nádor)

Název nádorovĕho onemocněnĭ se tvořĭ přĭdánĭm sufixu **-ōma** k základu substantiva

fibra, fibr-ae → fibrōma (vazivovĭ nádor),
 osteon, oste-ī → osteōma (kostnĭ nádor),
 lipos, lip-ī → lipōma (tukovĭ nádor),
 mys, my-os (gen. s řeckou koncovkou) → myōma (svalovĭ nádor),
 adĕn, aden-os (gen. s řec. koncovkou) → adenōma (nádor žlázovĭ).

-ōmatōsis, (-is, f.)	• mnohonásobnĭ výskyt	myomatōsis (mnohonás. výskyt nádorŭ ze svalové tkánĕ – v děloze)
-----------------------------	-----------------------	--

Řecké slovnĭ základy:

Všeobecnĕ názvy:

-genesis (vznik, vývoj)	-stenōsis (zúženĭ)
-synthesis (skládánĭ, spojovánĭ)	-ptōsis (sníženĭ, pokles)
-poiĕsis (tvorba)	-porōsis (řĭdnutĭ)
-ops, -opsis (vidĕnĭ)	-lysis (rozklad)

-lithiāsis (onemocnění kameny)	-emesis (zvracení)
-kinēsis (pohyb)	-pēxis (chir. upevnění)
-stasis (městnání)	-staxis (slabé krvácení)
-rrhēxis (roztržení stěny dutého orgánu)	-schisis (rozštěp)

Tělní tekutiny a výměšky:

haem(at)-o- (krev)	hydr-o- (voda)
hidr-o- (pot)	py-o- (hnis)
ūr-o- (moč)	chol-ē- (žluč)
spermat(o)- (semeno)	galact(o)- (mléko)
sial(o)- (slina)	ptyal(o)- (slina)
myx(o)- (hlen)	copr(o)- (výkal)

VI. ADJEKTIVA 3. DEKLINACE

Latinské sufixy – adjektivní

sufix	charakteristika významu	příklady užití
-(b)ilis, e	• možnost, způsobilost	sānā-bilis (léčitelný) palpā-bilis (hmatný) operā-bilis, e (operovatelný)
-ālis, e -āris, e	• vztah, příslušnost k substantivu	caus-ālis (příčinný) articul-āris (kloubní)

Vztahové adjektivum se tvoří přidáním sufixu -ālis, e nebo -āris, e k základu substantiva

capsula, capsul-ae → capsulāris, e (týkající se pouzdra)

mūsculus, mūscul-ī → mūsculāris, e (svalový)

brachium, brachi-ī → brachiālis, e (pažní)

frōns, front-is → frontālis, e (čelní)

apex, apic-is → apicālis, e (hrotový, hrbolkový)

vertex, verticis → vertic-ālis, e (svislý, kolmý)

latus, later-is → laterālis, e (boční, postranní)

fētus, fēt-ūs → fētālis, e (plodový)

superficiēs, superfici-ēī → superficiālis, e (povrchový)

VII. ČÍSLOVKY

Základy latinských a řeckých číslovek

lat.

řec.

1

ūn(i)- ūnilaterālis, e (jednostranný)

mon(o)- monoplēgia (ochrnutí jedné končetiny)

prīmi- prīmipara (prvorodička)

hapl(o)- haploīdeus (jednoduchý)

singul- singulī, ae, a (po jednom)

prōto- prōtosystola (začátek systoly)

2

du- duplex (dvojitý, dvojnásobný)

di- (digastricus, a, um - dvojbršíškový)

bi- bifurcātiō (rozdvojení)

diplo- diplomyelia (vrozené zdvojení míchy)

ambi- ambiōpia (dvojité vidění)

secund(i)- secundigravida (žena podruhé těhotná)

deuter(o)- deuteranopia (porucha citlivosti na druhou základní barvu – zelenou)

3

tri- trigeminī (trojčata)

tri- triplēgia (ochrnutí tří končetin)

terti- tertipara (žena potřetí rodící)

4

quadr- quadrigeminī (čtyřčata)

tetra- tetraplēgia (ochrnutí čtyř končetin)

quārt- quārtāna (malarická horečka opahující se každý čtvrtý den)

1/2

sēmi- sēmitendinōsus (pološlašitý)

hēmi- hēmisphaerium (polokoule)

5

quīnt(i)-

penta-

6

sext(i)-

hexa-

7

sept(i)-

hepta-

8

oct(i)-

octa-

9

nōn(i)-

ennea-

10

deci-

deca-

100

centi-

hecto-

1000

mīlli-

kilo- (*z chīioi*)

Abecední přehled latinských a řeckých prefixů a sufixů

prefix	charakteristika významu	příklady užití
ā- , ab- , abs-	<ul style="list-style-type: none"> • od • oddálení 	ā-mōtiō (odstranění) ab-lātiō (odnětí, snesení) ab-sentia, ae, f. (nepřítomnost) abs-tinentia (zdrženlivost)
a- , an-	<ul style="list-style-type: none"> • ne, zápor 	an-oxia (nedostatečné okysličení tkání) a-mnēsia (ztráta paměti) an-ūria (zástava močení)
ad- , ac- , ag- , ap- , af- , at-	<ul style="list-style-type: none"> • při, do, v 	ad-ductiō (přitažení) ac-commodātiō (přizpůsobení) ag-gravātiō (vědomé zveličování subj. pocitů choroby) ap-pendix (přívěsek) af-ferēns (přívodný) at-trahēns (přitahující)
ana-	<ul style="list-style-type: none"> • roz, podle • znovu 	ana-mnēsis (rozpomenutí) ana-tomia (rozčlenění) ana-biōsis (oživení) ana-genesis (opětovné vytvoření)
ante-	<ul style="list-style-type: none"> • před 	ante-fixātiō (pripevnění dopředu) ante-nātālis (před narozením)
anti-	<ul style="list-style-type: none"> • proti 	anti-dotum (protijed) ant-agōnista (činitel působící protichůdně než jiný činitel)
apo-	<ul style="list-style-type: none"> • od, z, po 	apo-physis (výrůstek na kosti)
cata- (kata-)	<ul style="list-style-type: none"> • směr shora dolů 	cata-rrhus (katar, stok)
circum-	<ul style="list-style-type: none"> • kolem, okolo 	circum-scrīptus (ohraničený) circum-ferentia (obvod)
contrā-	<ul style="list-style-type: none"> • proti 	contrā-indicātiō (zákaz určitého léčebného postupu) contrā-laterālis (ležící na opačné straně)
(cum) con- , com- , col- , cor- , co-	<ul style="list-style-type: none"> • s, se • spolu, dohromady • dokončení děje 	con-tāctus (dotyk) com-pressiō (stlačení) col-lāpsus (smrštění, zhroucení) cor-rugātor (svrašťovač) co-arctātiō (zúžení, zkrácení)

dē-, dēs-	<ul style="list-style-type: none"> • s, z, od • směr shora dolů • zhoršení • odstranění 	dē-flūxiō (ubývání, ztráta) dē-scendēns (sestupný) dē-formātiō (znetvoření) dē-fibrilātiō (odstranění fibrilace komor) dēs-īnficiēns (ničící chorobopl. zárodky)
di(a)-	<ul style="list-style-type: none"> • roz • skrz • poloha mezi něčím 	dia-gnōsis (rozpoznání nemoci) dia-pēdēsis (prostup) dia-brōsis (proděravění, rozrušení) dia-phragma (mezistěna, bránice)
dis-, dif-, di-	<ul style="list-style-type: none"> • roz • odděleně • zápor 	dis-sēminātus (roztroušený) dī-lātātiō (rozšíření) dif-ficilis (nesnadný)
dys-	<ul style="list-style-type: none"> • porucha 	dys-pnoē (dušnost) dys-orexia (nechutenství)
ec-, ecto-, exo-	<ul style="list-style-type: none"> • vně 	exo-genēs – adj. (vnějšího původu) ec-tomia (vynětí) ecto-scopia (určování příznaků choroby pouhým okem)
en-, em-	<ul style="list-style-type: none"> • na, v • uvnitř, dovnitř 	en-cephalos (mozek) em-physēma (rozedma) em-bolia (vmetnutí)
endo-	<ul style="list-style-type: none"> • uvnitř 	endo-cōlītis (zánět sliznice tračníku) endo-cardium (srdeční nitroblána)
epi-	<ul style="list-style-type: none"> • na, nad, při 	epi-gastrium (nadbříšek) epi-nephros (nadledvina)
eu-	<ul style="list-style-type: none"> • dobře 	eu-gnāthia (normální vývoj chrupu) eu-trophia (normální stav výživy) eu-pnoē (pravidelné dýchání)
ex-, ē-, ef-	<ul style="list-style-type: none"> • z, ze, vy • změna stavu 	ex-sanguinātiō (vykrvácení) ef-ferēns (odvodný) ē-molliēns (změkčující) ex-ulcerātiō (zvědovalání)
extrā-	<ul style="list-style-type: none"> • mimo, vně 	extrā-hēpaticus (mimojaterní) extrā-systolē (předčasný srdeční stah) extrā-corporālis (mimotělní)
hyper-	<ul style="list-style-type: none"> • nad, přes • zvýšený stupeň 	hyper-aemia (překrvení) hyper-trophia (zbytnění) hyperthyreōsis (zvýš. činnost št. žlázy)

hyp(o)-	<ul style="list-style-type: none"> • pod • snížený stupeň 	<p>hypo-tonia (nízký tlak)</p> <p>hypo-gastrum (podbříšek)</p> <p>hyp-aciditās (snížená kyselost)</p> <p>hyp-odontia (snížený počet zubů)</p>
in-, im-, il-, ir-	<ul style="list-style-type: none"> • v, na • směr dovnitř 	<p>in-filtrātiō (proniknutí, prostoupení)</p> <p>im-migrātiō (vcestování)</p> <p>il-lātus (zanesený)</p> <p>ir-rigātiō (výplach)</p>
in-, im- (nepředložkového původu)	<ul style="list-style-type: none"> • ne, zápor 	<p>in-sānābilis (neléčitelný)</p> <p>im-mōbilis (nepohyblivý)</p>
infrā-	<ul style="list-style-type: none"> • pod 	<p>infrā-occlūsiō (zuby nedosahující roviny skusu)</p> <p>infrā-sternālis (ležící pod kostí hrudní)</p>
intrā-	<ul style="list-style-type: none"> • uvnitř, dovnitř • během 	<p>intrā-crāniālis (nitrolební)</p> <p>intrā-vītālis (za života)</p>
inter-	<ul style="list-style-type: none"> • mezi 	<p>inter-dentālis (mezizubní)</p> <p>inter-mittēns (přerušovaný, střídavý)</p>
iūxtā- (jūxtā-)	<ul style="list-style-type: none"> • blízko, vedle, při 	<p>iūxtā-articulāris (ležící v blízkosti kloubu)</p>
meta-	<ul style="list-style-type: none"> • za, po • změna 	<p>meta-carpus (záprstí)</p> <p>meta-bolismus (látková přeměna)</p>
par(a)-	<ul style="list-style-type: none"> • při, vedle, mimo • poloha na obou stranách • podobnost 	<p>par-odontium (tkáň v okolí zubů)</p> <p>par-enterālis (mimo trávicí trubici)</p> <p>para-plēgia (oboustranné ochrnutí dolních končetin)</p> <p>para-scarlatina (choroba podobná spále)</p>
per-	<ul style="list-style-type: none"> • přes, skrz, pro • zvýšená míra vlastnosti • trvalost 	<p>per-meabilitās (propustnost))</p> <p>per-cussiō (proklepávání)</p> <p>per-celer (velmi rychlý)</p> <p>per-sistēns (přetrvávající)</p>
peri-	<ul style="list-style-type: none"> • vedle, okolo 	<p>peri-osteum (okostice)</p> <p>peri-odontium (ozubice)</p>
post-	<ul style="list-style-type: none"> • za, po 	<p>post-operatīvus (pooperační)</p> <p>post-costālis, e (ležící za žebry)</p>

prae- (pre-)	• před	prae-cancerōsis (chorobné změny blízké rakovině) pre-pelvicus (ležící před pánví)
prō-	• pro, před, vy	prō-cessus (výběžek) prō-longātiō (prodloužení)
pro- (řec.)	• před	pro-dromālis (předcházející) pro- stata (předstojná žláza)
re(d)-	• zpět, znovu	re-currēns (návratný) re-positiō (napravení, narovnání)
retrō-	• poloha vzadu, směr dozadu	retrō-linguālis (ležící za jazykem) retrō-gnāthia (ustupující brada)
sub- , suf-, sup-, sus-	• pod • snížený stupeň	sub-clāvius (podklíčkový) suf-fūsiō (podlitina) sup-positōrium (čípek) sus-pensōrium (závěsné obinadlo) sub-alimentātiō (podvýživa)
super-, suprā-	• nad, přes	super-aciditās (překyselení) suprā-occlūsiō (předkus) super-cilium (obočí)
sē-	• roz, od • odděleně	sē-paranda (léky uchovávané odděleně) sē-gregātiō (odlučování, oddělování)
syn-, sym-, sy-	• s, se • spolu	syn-desmōsis (vazivové spojení) sym-physis (spona)
trāns-, trā-	• přes, skrz	trāns-mūrālis, e (procházející stěnou)

Přehled latinských a řeckých sufixů

Latinské substantivní sufixy

sufix	charakteristika významu	příklady užití
-iō (-iōnis, f.)	<ul style="list-style-type: none"> činnost , děj stav 	laes-iō (poškození) s̄anāt-iō (léčení) occlūs-iō (uzavření)
-or (-ōris, m.)	<ul style="list-style-type: none"> činitel duševní nebo tělesný stav 	flex-or (ohybač) rīg-or (ztuhlost) pall-or (bledost)
-ia (-iae, f.)	<ul style="list-style-type: none"> vlastnost, stav anat. útvary 	substant-ia (hmota) īnsufficient-ia (nedostatečnost) tīb-ia (kost holenní)
-itās (-itātis, f.)	<ul style="list-style-type: none"> vlastnost postavení 	surd-itās (hluchota) extrēm-itās (pól, končetina)
-itūdō (-itūdinis, f.)	<ul style="list-style-type: none"> vlastnost 	lāt-itūdō (šířka) longi-tūdō (délka)
-(m)entum (-ī, n.)	<ul style="list-style-type: none"> prostředek nástroj 	linī-mentum (mazání) ali-mentum (výživa)
-ūra (-ūrae, f.)	<ul style="list-style-type: none"> výsledek činnosti způsob děje 	mixt-ūra (směs) sūt-ūra (šev)
-ismus (ī, m.)	<ul style="list-style-type: none"> stav 	strab-ismus (šilhavost)
-olus, a, um -ulus, a, um -culus, a, um -ellus, a, um -illus, a, um	<ul style="list-style-type: none"> zdrobnělina 	bronchi-olus (průdušinka) capit-ulum (hlavička) cuti-cula (kůžička) cereb-ellum (mozeček) fibr-illa (vlákénko)

!!! *U zdrobnělin je zachován stejný rod, jaký mají substantiva, od kterých jsou zdrobněliny odvozeny.*

Latinské adjektivní sufixy

sufix	charakteristika významu	příklady užití
-(b)ilis, e	• možnost, způsobilost	sānā-bilis (léčitelný) palpā-bilis (hmatný)
-ālis, e -āris, e	• vztah, příslušnost k substantivu	caus-ālis (příčinný) articul-āris (kloubní)
-īnus, a, um -icus, a, um -ārius, a, um	• vztah, příslušnost k substantivu	pelv-īnus (pánevní) hēpat-icus (jaterní) ūrīn-ārius (močový)
-(a)eus, a, um -āceus, a, um -āneus, a, um	• látka • vztak k substantivu	fell-eus (žlučový) membrān-āceus (blanitý) cūt-āneus (kožní)
-ōsus, a, um -lentus, a, um	• plnost, hojnost	vēn-ōsus (žilnatý, žilní) pūrul-entus (hnisavý)
-(ā)tus, a, um	• opatřený něčím	dent-ātus (zubatý) serr-ātus (pilovitý)
-oīdeus, a, um	• tvarová podobnost	xiph-oīdeus (mečovitý) sigm-oīdeus (esovitý)
-ōrius, a, um	• vyjádření funkce	oculomōt-ōrius (okohybný) olfact-ōrius (čichový)

Řecké substantivní sufixy

sufix	charakteristika významu	příklady užití
-ītis (-ītidis, f.)	• zánětlivé onemocnění	laryng-ītis (zánět hrtanu) tonsill-ītis (zánět mandlí)
-ōsis (-ōsis, f.)	• nezánnětlivé onemocnění, chorobný stav • anatom. termíny	nephr-ōsis (nezánětlivé on. ledvin) steat-ōsis (ztukovatění tkáně) apo-neurōsis (plochá šlacha)
-ōma (-ōmatis, n.)	• nádorové onemocnění	lip-ōma (tukový nádor) sarc-ōma (zhoubný mezenchymový nádor)
-ōmatōsis, (-is, f.)	• mnohonásobný výskyt	myomatōsis (mnohonás. výskyt nádorů ze svalové tkáně – v děloze)

Abecední seznam důležitých řeckých základů

základ	význam
acr(o)-	krajní, horní
aden(o)-	žláza
-aemia	krevní choroba, přítomnost látky v krvi
-algia	bolest
angī(o)-	céva
aniso-	nestejný
-archē	počátek
arthr(o)-	kloub
-asthenia	slabost
atel(e)-	neúplný
aut(o)-	sám, vlastní
balano-	žalud
blephar(o)-	oční víčko
brach(y)-	krátký
brad(y)-	pomalý, zpomalený
bronch(o)-	průduška
cac(o)-	špatný
cardi(o)-	srdce; česlo
-cēlē	kýla, výhřez
-cephal(o)-	hlava
cōl(o)-	tračník
colp(o)-	pochva
condyl(o)-	hrbol, kloub
copr(o)-	výkal
cyano-	modrofialový
cyst(o)-	močový měchýř
cyto-	buňka
dactyl(o)-	prst
dacry-	slza
deca-	deset
derm(ato)-	kůže
deutero-	druhý
-ectasia	roztažení, rozšíření
-ectomy	chirurgické vynětí
-emesis	zvracení
encephal(o)-	mozek
enter(o)-	tenké střevo
erythr(o)-	červený
eury-	široký
galact(o)-	mléko
gastr(o)-	žaludek
genio-	brada, dolní čelist
glōss(o), glōtt(o)-	jazyk
gnath(o)-	čelist, horní čelist

gon-	koleno
-gramma	písemný záznam vyšetření prováděného přístrojem
-graphia	vyšetření prováděné přístrojem
haemat(o)-	krev
hapl(o)	jednoduchý
hēmi-	polo-, polovina
hēpat(o)-	játra
heter(o)-	jiného druhu
histo-	tkáň
hidro-	pot
holo-	celkový, celý
hom(o)-	stejného druhu
hydro-	voda
hyster(o)-	děloha
chol-	žluč
cholēcyst-	žlučník
-iātria	lékařský obor
ischio-	kyčel
is(o)-	stejný, totožný
-kinēsis	pohyb
lapar(o)-	břišní dutina
leuc(o)-	bílý
lip(o)-	tuk
-lithiāsis	onemocnění kameny
-lith(o)-	kámen
-logia	nauka, věda
macr(o)-	velký
-mania	chorobná náklonnost
mast(o)-	prs, prsní žláza
māz(o)-	lůžko (anat.)
-megalia	chorobné zvětšení
mega(lo)-	velký
mel-/melan(o)-	černý
-mēn-	menstruace
mēning(o)-	mozková plena
mes(o)-	střední
-metria	měření
mētr(o)-	děloha
micro-	malý
mon(o)-	jeden
myel(o)-	mícha, dřev
my(o)-	sval
myx(o)-	hlen
necr(o)-	mrtvý
neo-	nový
nephr(o)-	ledvina
neur(o)-	nerv
noso-	nemoc
odont(o)-	zub
-odynia	bolest

oligo-	málo
om(o)-	rameno
omphal(o)-	pupek
oophor(o)-	vaječník
ophthalm(o)-	oko
opisth(o)-	vzadu, dozadu
-ops, opsis	vidění
orchi-	varle
ortho-	rovný, přímý, správný
oste(o)-	kost
ot(o)-	ucho
oxy-	ostrý
pachy-	tlustý
pān-	celý, všechen
pancreato-	slinivka
-pathia	blíže neurčená choroba
-penia	nedostatek. úbytek
-pēxia, pēxis	chir. připevnění
phall(o)-	pyj
phleb(o)-	žíla
-philia	chorobná náklonnost
plasia-	tvorba
platy-	široký
-plēgia	ochrnutí
-phobia	chor. strach
-plastica	plastická operace
pneum(at)-	vzduch
pneum-/pneumon(o)-	plíce
-pnoē	dýchání
-poiēsis	tvoření, tvorba
polio-	šedý
poly-	mnoho, více
-porōsis	řídnutí
prōt(o)-	první
prōct(o)-	konečník
psych(o)-	duše
-ptoē	vykašlávání
-ptōsis	snížení, pokles (orgánu)
ptyal(o)-	slina
pycno-	hustý, tlustý
py(o)-	hnis
pyelo-	ledvinná pánvička
pyr(o)-	horečka
-rhachi-	páteř
-rhīn(o)-	nos
-rrhagia	krvácení
-rrhaphia	chir. sešití
-rrhēxis	roztržení
-rrhoea	výtok
salping(o)-	vejcovod

sclēro-	tvrdý
scolio-	křivý
-scopia	vyšetřování zrakem
sial(o)-	slina
sōmat(o)-	tělo
-spasmus	křeč
spermato-	semeno
splēn(o)-	slezina
spondyl(o)-	obratel
-stasis	městnání
-staxis	slabé krvácení
steato-	tuk
steno-	úzký
-stenōsis	zúžení
stomach(o)-	žaludek
stomat(o)-	ústní dutina
-stomia	chir. vývod, vyústění
-synthesis	skládání, spojování
tachy-	rychlý
tenon(to)-	šlacha
tetra-	čtyři
-therapia	léčba
thōrāc(o)-	hrudník
thyre(oīd)-	štítná žláza
-tocia / toco-	porod
-tomia	chir. otevření, rozříznutí, přetnutí
-tonia	napětí, tlak
-topia	umístění
-tox-/ toxic(o)-	jed
tri-	tři
tricho-	vlas, chlup
-trophia	výživa
typhlo-	slepé střevo; slepý
ūl-	jizva
ūl(o)-	dáseň
-ūria	porucha močení; přítomnost látky v moči
ūro-	moč
xantho-	žlutý
xeno-	cizí